

DECIZIE

de inadmisibilitate a sesizării nr.134g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a tezei I de la articolul 33 alin.(3), a tezei a II-a de la articolul 460 alin.(1) și a articolului 463 alin.(1) din Codul de procedură penală
(*incompatibilitatea judecătorului la judecarea succesivă a aceleiași cauze penale*)

nr. 106 din 07.10.2019

Monitorul Oficial nr.320-325/200 din 01.11.2019

* * *

Curtea Constituțională, judecând în componența:
dlui Vladimir ȚURCAN, *președinte*,
dlui Eduard ABABEI,
dnei Domnica MANOLE,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *grefier*,
Având în vedere sesizarea înregistrată pe 15 iulie 2019,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 7 octombrie 2019 în camera de consiliu,
Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a tezei I de la articolul 33 alin.(3), a tezei a II-a de la articolul 460 alin.(1) și a articolului 463 alin.(1) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.122 din 14 martie 2003, ridicată de dl avocat Tudor Osoianu în interesele dlui Vladimir Filat, în dosarul nr.1rh-18/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea a fost depusă la Curtea Constituțională pe 15 iulie 2019 de un complet de judecată din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani (format din dnii judecători Sergiu Lazari, Elena Ungureanu și Andrei Niculcea), în baza articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din [Constituție](#).

A. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

3. Pe 12 iunie 2019, dl avocat Victor Munteanu a depus o cerere la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, prin care a solicitat să fie revizuite hotărârile judecătorești (*i.e.* sentința Judecătoriei Buiucani din 27 iunie 2016, decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 11 noiembrie 2016 și decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 22 februarie 2017) prin care dl Vladimir Filat a fost condamnat pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 324 alin.(3) lit.a) și b) [corupere pasivă în proporții deosebit de mari] și 326 alin.(3) lit.a) [trafic de influență] din [Codul penal](#).

4. Pe 24 iunie 2019, bazându-se pe prevederile articolului 33 alin.(3) din Codul de procedură penală, partea apărării a înaintat o cerere de recuzare a dlor judecători Sergiu Lazari și Andrei Niculcea. În motivarea cererii se menționează că domnii judecători au făcut parte din completul de judecată de primă instanță care a examinat cauza penală de învinuire a dlui Vladimir Filat în fond și au pronunțat

sentința Judecătorei Buiucani din 27 iunie 2016, care face obiectul cererii de revizuire.

5. În cadrul ședinței de judecată, dl avocat Tudor Osoianu a ridicat excepția de neconstituționalitate a tezei I de la articolul 33 alin.(3), a tezei II de la articolul 460 alin.(1) și a articolului 463 alin.(1) din Codul de procedură penală.

6. Prin încheierea din 11 iulie 2019, instanța de judecată a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

7. Prevederile relevante ale [Constituției](#) sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 116

Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

[...]

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 33

Incompatibilitatea judecătorului

„[...]

(3) **Judecătorul nu poate participa la o nouă judecare a cauzei atât în primă instanță, cât și pe cale ordinară sau extraordinară de atac și urmează a fi recuzat și în cazul în care a mai participat în calitate de judecător la examinarea aceleiași cauze în primă instanță, pe cale ordinară sau extraordinară de atac, precum și în cazul participării ca judecător de instrucție.** Această prevedere nu se extinde asupra membrilor Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, precum și asupra judecătorilor Curții Supreme de Justiție la rejudecarea cauzelor în baza hotărârii Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție.

(4) Dispozițiile privind cazurile de incompatibilitate prevăzute la alineatul (2) pct.5) și la alin.(3) nu se aplică judecătorului de instrucție și judecătorului instanței de recurs care judecă recursul împotriva hotărârii privind măsura preventivă.

[...]"

Articolul 460

Deschiderea procedurii de revizuire

„(1) Procedura de revizuire se deschide în baza cererii adresate procurorului de nivelul instanței care a judecat cauza în fond. **În cazul temeiurilor prevăzute la articolul 458 alin.(3) pct.3) și 4), procedura de revizuire se deschide în baza cererii adresate instanței de judecată care a judecat cauza în primă instanță.**

[...]"

Articolul 463

Rejudecarea cauzei după admiterea revizurii

„(1) **Rejudecarea cauzei după admiterea revizurii se face conform regulilor de procedură privind judecarea în primă instanță.**

[...]"

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că teza I de la articolul 33 alin.(3) din Codul de procedură penală, care le interzice judecătorilor să participe la o nouă judecare a cauzei, este considerată în jurisprudența instanțelor de drept comun ca fiind inaplicabilă în cazurile în care judecătorul participă la examinarea cererii de revizuire. În acest sens, autorul consideră că judecătorul care a examinat fondul unei cauze penale în primă instanță nu poate adopta o soluție imparțială pe marginea aceleiași cauze penale într-o procedură de revizuire. Din acest considerent, autorul consideră că o astfel de interpretare a normei contestate este neconstituțională.

10. Totodată, autorul excepției de neconstituționalitate susține că textul „instanței de judecată” de la teza a II-a de la articolul 460 alin.(1) din Codul de procedură penală este interpretat în jurisprudența instanțelor de drept comun ca însemnând „completului de judecată”, fapt care permite ca cererile de revizuire să fie adresate judecătorilor care au examinat fondul unei cauze. În acest sens, autorul consideră că o astfel de interpretare a normei contestate este neconstituțională.

11. În fine, autorul excepției de neconstituționalitate susține că articolul 463 alin.(1) din Codul de procedură penală este neclar sub aspectul obligativității rejudecării cauzei după admiterea revizurii de un alt complet de judecată decât cel care a examinat admisibilitatea cererii de revizuire.

12. Potrivit autorului excepției, interpretările normelor contestate sunt contrare articolelor 20, 23, 26, 54 și 116 alin.(1) din [Constituție](#).

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#), controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului de procedură penală al Republicii Moldova, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea observă că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate ridicată de către dl avocat Tudor Osoianu în interesele dlui Vladimir Filat în dosarul nr.1rh-18/2019, pendinte la Judecătoria

Chișinău, sediul Buiucani, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin.(1) literele a) și g) din [Constituție](#), așa cum a fost interpretat acesta prin [Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016](#).

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie teza I de la articolul 33 alin.(3), teza a II-a de la articolul 460 alin.(1) și articolul 463 alin.(1) din Codul de procedură penală.

17. Deși autorul excepției de neconstituționalitate a invocat mai multe norme din [Constituție](#), Curtea reține că în motivarea sesizării acesta evidențiază că interpretarea normelor contestate contravine dreptului acuzatului de a fi judecat de un tribunal imparțial, așa cum prevede articolul 20 din [Constituție](#).

18. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reamintește că un atribut esențial al unui proces echitabil îl reprezintă principiul imparțialității judecătorului. În acest sens, articolul 116 din [Constituție](#) stabilește că judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii (a se vedea [DCC nr.13 din 9 februarie 2018](#), §20, și [DCC nr.62 din 19 septembrie 2016](#), §20).

19. Astfel, în cauza *Kyprianou v. Cipru* [MC], 15 decembrie 2005, §118, Curtea Europeană a rezumat principiile care decurg din jurisprudența sa cu privire la imparțialitatea instanței judecătorești, după cum urmează:

„[...] într-o societate democratică este de o importanță fundamentală ca instanțele judecătorești să inspire încredere persoanelor și, în primul rând, acuzatului, în procedurile penale [...]. În acest sens, articolul 6 îi impune instanței imparțialitatea. Imparțialitatea denotă, în mod normal, lipsa prejudecății sau a părtinirii, existența sau lipsa acesteia putând fi probată în mai multe moduri. Astfel, Curtea face distincție între abordarea subiectivă, adică încercarea de a constata convingerea personală sau interesul unui judecător într-o anumită cauză, și abordarea obiectivă, adică stabilirea oferirii de garanții suficiente pentru a exclude orice îndoială legitimă în acest sens [...]. Cu privire la cel de-al doilea test, atunci când testul este aplicat în cazul unui complet de judecători, este necesar să se stabilească dacă, pe lângă comportamentul personal al oricărui dintre membrii aceluși complet, există fapte care pot trezi dubii în ceea ce privește imparțialitatea. În acest sens, chiar aparențele pot avea o anumită importanță [...]. Atunci când se hotărăște dacă într-o anumită cauză există motive legitime de a se bănuși că un complet nu este imparțial, punctul de vedere al celor care pretind că acesta nu este imparțial este important, însă nu decisiv. Ceea ce este decisiv este dacă această bănușială poate fi justificată obiectiv [...].”

20. Totodată, Curtea observă că în decizia *R.M.B. v. Regatul Unit*, nr.37120/97, din 9 septembrie 1998, Comisia Europeană a Drepturilor Omului a reținut că în materie penală testul obiectiv cere să se stabilească dacă în afară de conduita personală a judecătorului există fapte care pot ridica dubii privind imparțialitatea judecătorilor. Motivul pentru o examinare aprofundată a cazurilor în care judecătorii exercită funcții consecutive în cadrul unor proceduri constă în faptul că după ce un judecător s-a pronunțat într-un caz o dată, imparțialitatea sa poate fi pusă la îndoială a doua oară [când se pronunță în același caz]. Nu contează faptul dublei participări, ci întinderea și natura deciziilor luate.

21. Curtea Europeană a invocat raționamente similare statuând că nu poate fi vorba de lipsă de imparțialitate în îndeplinirea atribuțiilor judiciare în cazul în care judecătorul a pronunțat deja decizii pur formale și procedurale în alte etape ale procedurii; în schimb, această problemă poate apărea dacă, în alte etape ale procedurii, judecătorul s-a pronunțat deja cu privire la vinovăția acuzatului (*Gómez de Liaño y Botella v. Spania*, 22 iulie 2008, §§67-71).

22. În prezenta cauză, Curtea trebuie să verifice dacă normele contestate conțin garanții suficiente care ar asigura faptul că persoanele condamnate prin hotărâri judecătorești irevocabile pot beneficia de dreptul de a fi judecate de un tribunal imparțial în procedura de revizuire.

23. Curtea observă că, în cazul existenței motivelor de revizuire prevăzute de articolul 458 alin.(3) pct.3) și 4) din Codul de procedură penală, procedura de revizuire se deschide în baza cererii adresate instanței de judecată care a judecat cauza în primă instanță [a se vedea teza a II-a de la articolul 460 alin.(1) din Cod]. Din momentul primirii cererii de revizuire, președintele instanței de judecată trebuie să o repartizeze conform prevederilor articolului 344 din Cod (*i.e.* în mod aleatoriu) pentru examinare [a se vedea articolul 462 alin.(1) din Cod]. În acest context, Curtea observă că legea procesual-penală îi interzice judecătorului să participe la o nouă judecare a cauzei în procedura căii extraordinare de atac

(revizuirea reprezentând o cale extraordinară de atac) dacă a mai participat în calitate de judecător la examinarea aceleiași cauze în primă instanță, într-o cale ordinară sau extraordinară de atac, precum și în cazul participării ca judecător de instrucție [teza I de la articolul 33 alin.(3) din Cod]. Acest fapt presupune că cererile de revizuire care ajung la instanța de revizuire nu le mai pot fi repartizate judecătorilor care s-au pronunțat anterior printr-o hotărâre asupra fondului unei cauze penale a cărei revizuire se cere.

24. Curtea constată că, deși sub aspectul [Convenției Europene](#) faptul că același judecător îndeplinește succesiv funcții diferite în cadrul aceleiași cauze nu este incompatibil *prima facie* cu cerințele articolului 6 §1 din [Convenție](#) (a se vedea §20 *supra*), legislatorul național a instituit în acest sens un nivel de protecție mai ridicat, interzicându-le judecătorilor care s-au pronunțat chiar și o singură dată asupra fondului unei cauze să participe în viitor la admisibilitatea unei cereri de revizuire. Prin urmare, Curtea reține că dispozițiile tezei I de la articolul 33 alin.(3) și tezei a II-a de la articolul 460 alin.(1) din Codul de procedură penală conțin garanții suficiente care ar asigura examinarea admisibilității cererii de revizuire de către un tribunal imparțial, așa cum prevede articolul 20 din [Constituție](#). Așadar, Curtea constată că normele contestate sunt clare și previzibile.

25. Cu privire la contestarea articolului 463 alin.(1) din Codul de procedură penală, Curtea reține că legislatorul nu a stabilit în mod expres faptul că rejudecarea cauzei după admiterea revizurii trebuie examinată de un alt complet de judecată decât cel care a examinat admisibilitatea cererii de revizuire. Prin urmare, Curtea reține că acest capăt al sesizării este inadmisibil pentru că autorul sesizării pune în discuție o problemă de interpretare a legii, subiect care nu ține de competența Curții Constituționale (a se vedea, *mutatis mutandis*, [DCC nr.91 din 19 septembrie 2019](#), §19; [DCC nr.48 din 5 aprilie 2019](#), §15; [DCC nr.135 din 15 noiembrie 2018](#), §23).

26. Curtea menționează că, potrivit articolului 115 alin.(1) din [Constituție](#), justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii, iar în conformitate cu articolul 1 alin.(2) din [Legea nr.789 din 26 martie 1996](#), Curtea Supremă de Justiție este instanța judecătorească supremă care asigură aplicarea corectă și uniformă a legislației de către toate instanțele judecătorești. În acest sens, Curtea Europeană a recunoscut, în cauza *Baydar v. Olanda*, 24 aprilie 2018, §47, faptul că asigurarea aplicării uniforme și a interpretării corecte a legilor de către instanțele supreme ale unui stat reprezintă un scop legitim compatibil cu [Convenția](#) ([DCC nr.46 din 22 mai 2018](#), §34; [DCC nr.36 din 19 aprilie 2018](#), §34).

Din aceste motive, în baza articolului 26 din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#) și a articolelor 61 alin.(3) și 64 din [Codul jurisdicției constituționale](#), Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a tezei I de la articolul 33 alin.(3), a tezei a II-a de la articolul 460 alin.(1) și a articolului 463 alin.(1) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.122 din 14 martie 2003, ridicată de dl avocat Tudor Osoianu în interesele dlui Vladimir Filat, în dosarul nr.1rh-18/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTE

Vladimir ȚURCAN

Nr.106. Chișinău, 7 octombrie 2019.